

Юлія Валеріївна Балашова,

кандидат педагогічних наук, доцент, професор кафедри соціально-економічних дисциплін Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький

Володимир Борисович Корчев,

кандидат військових наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник науково-дослідного відділу Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький

ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ТА ЙОГО РОЛЬ У ФОРМУВАННІ КОРПОРАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ-ПРИКОРДОННИКІВ

У статті актуалізовано проблему формування корпоративної культури майбутніх офіцерів-прикордонників відповідно до соціально-економічних трансформацій господарської системи. Здійснено аналіз поглядів сучасних педагогів і психологів на особливості наукової підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників. Визначено особливості педагогічного інструментарію формування корпоративної культури та напрямки подальших розвідок у сфері наукової підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників.

Ключові слова: корпоративна культура, майбутні офіцери-прикордонники.

Постановка проблеми у загальному вигляді. На сьогодні перед вищою школою постає важливе завдання – забезпечити усвідомлення та сприйняття майбутніми фахівцями концепції інноваційного розвитку суспільства. Важливим аспектом вирішення цієї проблеми є формування у майбутнього фахівця інноваційного мислення і культури, готовності до інноваційної діяльності, що підвищує конкурентоспроможність не лише певних організацій та відомств, а й країни загалом. Один із можливих шляхів реалізації інноваційного підходу є розвиток наукових товариств вищих навчальних закладів у напрямку наукового співробітництва. Слід зазначити, що інноваційна

спрямованість наукової діяльності відіграє важливу роль у формуванні корпоративної культури майбутніх офіцерів-прикордонників. Адже залучення курсантської молоді до вирішення актуальних проблем у науковій сфері потребує ефективного співробітництва та взаємодії між науково-педагогічним складом вищого навчального закладу і курсантами, що сприяє усвідомленню майбутніми офіцерами-прикордонниками корпоративних цінностей та завдань прикордонного відомства, його корпоративної культури.

Зміни у суспільному житті вимагають від науково-педагогічного складу вищого навчального закладу визначити нову мету навчання і виховання – розвиток інноваційної особистості. Зокрема О. Романовський підкреслює, що важливим завданням практичної підготовки майбутнього фахівця стає формування та закріплення вміння оперативно й адекватно реагувати на несподівані складні ситуації, які часто виникають в умовах інформаційної невизначеності і неповноти [1, с. 29].

М. Вачевський, В. Мадзігон пропонують реалізувати новітні форми, методи та засоби навчання, які надають змогу перейти до проблемно-пошукового навчання, що активізує всі види самостійної пізнавальної діяльності майбутніх фахівців [2, с. 23].

Отже, науково-пошукова діяльність, яка забезпечує максимальний розвиток творчого потенціалу майбутніх офіцерів-прикордонників є інструментом не лише наукового, а й корпоративного співробітництва та розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано вирішення даної проблеми та на які опирається автор. Аналіз наукової літератури свідчить, що у сучасних умовах постійно зростають і ускладнюються вимоги до підготовки офіцерів. Обґрунтування сучасних вимог до різних аспектів підготовки офіцерського складу розглядали у своїх працях науковці В. Афанасенко [3], А. Афанасьєв [4], В. Балашов [5], О. Діденко [6], Д. Іщенко [7], В. Клачко [8], Т. Олійник [9], В. Ягупов [10] та ін.

Особливий інтерес викликають наукові дослідження І. Беца щодо визначення ролі науково-дослідницької компетентності як складової готовності майбутніх офіцерів-прикордонників до професійної діяльності [11]. Зокрема у науково-дослідній роботі “Особливості формування дослідницьких умінь у майбутніх офіцерів-прикордонників в гуртках наукового товариства” (шифр 211-0016 І) кафедри англійської мови Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького визначено особливості процесу формування науково-дослідницької компетентності майбутніх офіцерів-прикордонників у вищих військових навчальних закладах.

Водночас результати аналізу науково-педагогічної літератури свідчать, що роль наукового товариства у формуванні корпоративної культури майбутніх офіцерів-прикордонників не осмислена належним чином і не має практичного визначення й обґрунтування.

Метою статті є визначення особливостей діяльності наукового товариства та його ролі у формуванні корпоративної культури майбутнього офіцера-прикордонника.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Науково-пошукова діяльність у вищій школі пов’язана із залученням студентів і курсантів до організації та проведення науково-пошукових експедицій, конференцій, науково-практичних семінарів, підготовки наукових праць.

Аналіз результатів діяльності наукового товариства Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького свідчить про підвищення ролі науково-пошукової діяльності у межах навчально-виховного процесу, важливість поєднання із виконанням завдань наукової і науково-технічної діяльності академії. Наприклад, у 2012–2013 роках в академії працювало 38 гуртків наукового товариства, в яких брали участь 385 слухачів, курсантів та студентів і понад 60 викладачів академії.

Робота у наукових гуртках охоплює майже всі форми навчальної роботи, а саме: написання рефератів з конкретної теми в процесі вивчення дисциплін;

підготовку та захист курсових і дипломних робіт, пов'язаних із проблематикою наукових досліджень кафедр; виконання лабораторних, практичних, семінарських та самостійних завдань, контрольних робіт, що містять елементи проблемного пошуку; виконання нетипових завдань дослідницького характеру в період стажування в органах охорони державного кордону; розробку навчальних фільмів.

Основна увага щодо наукової діяльності курсантів зосереджується: з військово-технічного напрямку досліджень – на вирішенні завдань підвищення рівня оперативно-службової діяльності в умовах сучасної моделі охорони державного кордону; з гуманітарного напрямку досліджень – на розробці наукових доповідей, рефератів з найбільш актуальних воєнно-історичних, соціально-економічних і психолого-педагогічних питань; з юридичного напрямку досліджень – на розробці наукових робіт, пов'язаних із питаннями міжнародної боротьби зі злочинністю, питанням прав, честі та гідності людини; з філологічного напрямку досліджень – на вивченні й узагальненні досвіду охорони державного кордону в країнах, мова яких вивчається, удосконаленні навичок перекладу.

З метою активізації наукової діяльності курсантів як чинника формування корпоративної культури майбутніх офіцерів-прикордонників, створення в академії умов для виявлення обдарованих молодих науковців, широкого залучення курсантів до участі у наукових програмах, винахідницькій і раціоналізаторській роботі та інших формах науково-дослідної роботи на базі Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького здійснюється організація і проведення Всеукраїнського студентсько-курсантського конкурсу на кращу наукову працю за темою “Проблеми у сфері забезпечення національної безпеки України очима майбутніх правоохоронців”.

Підсумком роботи наукового товариства слухачів, курсантів та студентів, а також Всеукраїнського конкурсу є проведення конференції наукового

товариства Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького.

Активну участь члени наукового товариства беруть у різноманітних наукових заходах у таких навчальних закладах як: Хмельницький інститут соціальних технологій Відкритого міжнародного університету розвитку людини “Україна”, Львівський державний університет внутрішніх справ, Хмельницький кооперативний торговельно-економічний інститут, Хмельницький національний університет, Хмельницький гуманітарно-педагогічний університет, Харківський національний університет внутрішніх справ, Харківський юридичний університет Ярослава Мудрого, Донецький юридичний інститут Луганського державного університету внутрішніх справ ім. Е. О. Дідоренка.

Аналіз діяльності наукового товариства академії свідчить про позитивну динаміку рівня обґрунтованості наукових результатів та їх новизни. Зокрема, упродовж вересня-грудня 2012 року наукове товариство кафедри соціально-економічних дисциплін здійснило анкетування, інтерв'ю і співбесіди серед курсантської та студентської молоді. Майбутні фахівці з великою зацікавленістю поставились до пропозиції щодо створення спільними зусиллями “портрета сучасного студента”. Результати дослідження відображено у [12].

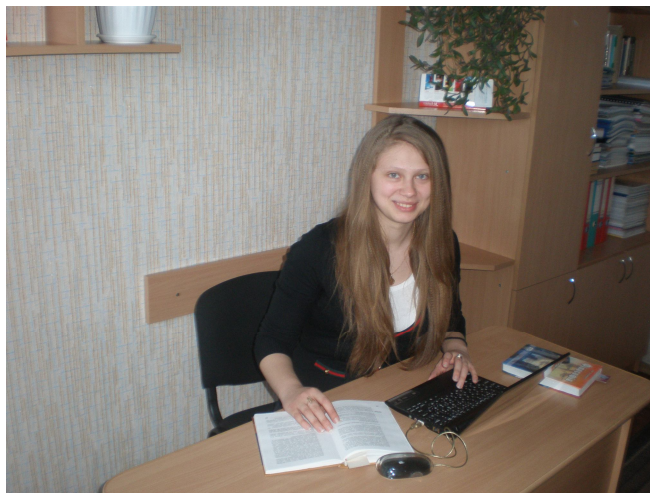

Учасники опитування “Ієрархія цінностей”

У березні наукове товариство кафедри здійснило організацію і проведення науково-практичної конференції “Сучасне українське суспільство: пріоритети розвитку”. Серед доповідачів науково-практичної конференції були: О. Заморський (331 навчальна група) “Актуальні проблеми українського студентства”; Ю. Чернієнко (331 навчальна група) “До проблеми формування усвідомленого батьківства”; В. Слободянюк (331 навчальна група) “Особливості подолання проблем сучасної молоді”; І. Тетерук (232 навчальна група) “Сучасне українське студентство: світоглядно-ціннісні орієнтації”; А. Площинська (336 навчальна група) “Микола Бурачек та мистецька практика імпресіонізму”; Н. Кіндрас (412 навчальна група) “Трансгуманізм: проекція можливостей, ризиків і небезпек”; В. Кушнір (312 навчальна група) “Жінка-воїн: історія та сучасність”; К. Собцева (323 навчальна група) “Сучасне українське образотворче мистецтво”; Ю. Войткова (421 навчальна група) “Проблеми реальності: об’єктивна, суб’єктивна та віртуальна реальність”; Н. Захарчук (421 навчальна група) “Філософсько-соціальна концепція реклами”; М. Бернадський (421 навчальна група) “Філософія клонування”; В. Газецький (333 навчальна група) “Уінстон Черчілль: політична спадщина”.

Серед проблем, що молоді вчені пропонують для обговорення: фемінізація армії, розвиток професійно-важливих якостей особистості, професійне самовизначення, становлення життєвого шляху особистості, віртуальна реальність тощо. Виступ Наталії Кіндрас “Трансгуманізм: проекція можливостей, ризиків і небезпек” привернув увагу учасників конференції до проблем наносупільства як концепту можливого подальшого розвитку інформаційного суспільства в певний тип біосоціотехнічної системи. Наталія Кіндрас зазначила: “Досліджуючи феномен трансгуманізму, ми звертаємо увагу не лише на потенційні вигоди, але й на небезпеки, які пов’язані з появою нових технологій. Вони передбачають, що людина може врешті-решт перетворитися на технічну людину – постлюдину. Це пов’язано, насамперед, з тим, що значна частина напрямків і концепцій у трансгуманізмі в zasadничується на світоглядному рівні принципами техноцентризму. На цій підставі

спостерігається відхід від питань про соціальну справедливість, про реформи людських інститутів та інших домінант просвітницького гуманізму”.

Кіндрас Наталія

У науковій роботі “Трансгуманізм: проекція можливостей, ризиків і небезпек” автор наголосила: “Не можна заперечувати, що ідеї трансгуманізму пронизані позитивними інтенціями і покликані змінити життя окремого індивіда та всього людства на краще. Але, при ближчому розгляді, постає низка дуже важливих морально-етичних питань... Основна небезпека технологічних (як самодостатніх) вивертів трансгуманізму визначається нашим розумінням того, наскільки важливою є людська природа як джерело цінностей. Саме це постійно підживлює критичну позицію щодо безмежного оптимізму трансгуманістичного руху, за яким можна втратити відчуття межі між очевидними перевагами й украдливим злом”. Слід зазначити, що за підсумками конкурсу на кращу наукову роботу серед слухачів, курсантів і студентів Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького в 2012/2013 навчальному році наукова робота Кіндрас Наталії Миколаївни “Трансгуманізм: проекції можливостей, ризиків і небезпек” посіла I місце в секції ”Гуманітарні науки”.

Під час виступу на пленарному засіданні VII Всеукраїнської студентської конференції “Сучасне українське студентство: проблеми та ціннісні орієнтації”, яка відбулась 21 березня 2012 року у Хмельницькому інституті соціальних

технологій Відкритого міжнародного університету розвитку людини “Україна” Олександр Заморський (331 навчальна група) зазначив: “Дослідження проблем студентства є актуальним, оскільки успішний розвиток України повною мірою залежить від усіх тих, хто завтра відіграватиме провідну роль у всіх суспільних процесах. Молодіжні проблеми набувають останнім часом особливої гостроти. Адже від того, яким чином сучасному поколінню молодих вдасться інтегруватися у доросле життя, залежатиме доля всієї держави в довгостроковій перспективі. Кожна молода людина – це шанс суспільства на гідне завтра. Дійсно, у кожного покоління – своя історична місія, своє покликання і лише йому притаманні світосприйняття та світорозуміння. Сучасний етап суспільного розвитку висуває перед студентством проблеми не лише національного, а й глобального характеру. Щоб молоде покоління було спроможним завтра успішно вирішувати непрості для нації питання, необхідно приділяти значну увагу його проблемам сьогодні”.

Заморський Олександр

Отже, результати аналізу діяльності наукового товариства Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, зокрема кафедри соціально-економічних дисциплін, засвідчують наявність значного потенціалу щодо підвищення рівня корпоративної культури майбутніх офіцерів-прикордонників у межах науково-пошукової діяльності.

Висновки. На основі аналізу змісту діяльності наукового товариства кафедри Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького нами було визначено, що у процесі науково-пошукової діяльності курсанти та студенти мають можливість здобути необхідні знання і досвід щодо організації та проведення науково-пошукових експедицій, конференцій, науково-практичних семінарів, підготовки наукових праць. Співробітництво курсантської і студентської молоді з науково-педагогічним складом відіграє важливу роль у формуванні корпоративної культури майбутніх офіцерів-прикордонників.

Перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Доцільним напрямком подальших розвідок є вивчення й узагальнення досвіду діяльності наукових товариств інших вищих навчальних закладів.

Список використаної літератури

1. Романовский, А. Г. Нравственно-этическая подготовка руководителя : [метод. пос. для студ. инжен. и экон. спец-й] / Александр Георгиевич Романовский. – Х. : ХГПУ, 2000. – 26 с.
2. Мадзігон, В. Реформи освіти у руслі Болонського процесу та управління якістю безперервної освіти / В. Мадзігон, М. Вачевський // Вища школа. – 2011. – № 3. – С. 19–26.
3. Афанасенко, В. С. Особистісні фактори ефективності управлінської діяльності військового керівника : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук : спец. 19.00.01 “Загальна психологія, історія психології” / В. С. Афанасенко. – Х., 2000. – 21 с.
4. Афанасьєв, А. О. Психологічні основи становлення військово-професійної відповідальності у курсантів НАПВУ : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук : спец. 20.02.02 “Військова педагогіка та психологія” / А. О. Афанасьєв. – Хмельницький, 2000. – 22 с.
5. Балашов, В. А. Формирование профессиональных качеств у слушателей-пограничников в процессе профессионального обучения : дисс. ... кандидата пед. наук : 20.02.02 / Балашов В. А. – Хмельницкий, 1996. – 263 с.

6. Діденко, О. В. Методичні рекомендації науково-педагогічному та командному складу щодо формування професійної творчості у майбутніх офіцерів-прикордонників / Діденко О. В. // Вища освіта України. – 2008. – С. 194–199. – (Темат. вип. “Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору” ; дод. 3, т. II (9)).

7. Іщенко, Д. В. Виховний потенціал навчання та педагогічні умови його реалізації / Іщенко Д. В. – Хмельницький : Вид-во Нац. акад. Держ. прикордон. служби України ім. Б. Хмельницького, 1999. – 202 с.

8. Клачко, В. М. Формування мотивації навчальної діяльності у курсантів вищих військових навчальних закладів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 20.02.02 “Військова педагогіка та психологія” / В. М. Клачко. – Хмельницький, 2002. – 19 с.

9. Олійник, Т. І. Особистісні чинники оптимізації процесу підготовки курсантів до військово-професійної діяльності : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук : спец. 19.00.07 “Педагогічна та вікова психологія” / Т. І. Олійник. – К., 2001. – 20 с.

10. Ягупов, В. В. Військова дидактика : навчальний посібник / Ягупов В. В. – К. : Київ. ун-т, 2000. – 400 с.

11. Бец, І. О. Місце і роль науково-дослідницької компетентності як складової готовності майбутніх офіцерів-прикордонників до професійної діяльності [Електронний ресурс] / І. О. Бец // Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України : електрон. наук. фах. вид. / голов. ред. Діденко О. В. – 2012. – Вип. 1. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/e-journals/Vnadps/2012_3/12biodpd.pdf.

12. Балашова, Ю. В. Ціннісно-світоглядні настанови сучасного українського студентства [Електронний ресурс] / Ю. В. Балашова // Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України : електрон. наук. фах. вид. / голов. ред. Діденко О. В. – 2013. – Вип. 1. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/e-journals/Vnadps/2013_1/13byvsus.pdf.

Рецензент: доктор педагогічних наук, доцент Діденко О. В.

Стаття надійшла до редакції 25.06.2013.

Балашова Ю. В., Корчев В. Б. Особенности деятельности научного товарищества и его роль в формировании корпоративной культуры будущих офицеров-пограничников

В статье актуализирована проблема формирования корпоративной культуры будущих офицеров-пограничников в соответствии с социально-экономическими трансформациями хозяйственной системы. Проведен анализ взглядов современных педагогов и психологов на особенности научной подготовки будущих офицеров-пограничников. Определены особенности педагогического инструментария формирования корпоративной культуры и направления дальнейших исследований в сфере научной подготовки будущих офицеров-пограничников.

Ключевые слова: корпоративная культура, будущие офицеры-пограничники.

Balashova Y. V., Korchev V. B. Peculiarities of scientific society activity and its role in the formation of corporative culture of future officers-borderguards

The problem of corporative culture of future officers-borderguards according to social and economic transformations of economic system is revealed in the article. The analysis of the peculiarities of corporative culture formation, made by modern pedagogues and psychologists, is conducted in the article. The pedagogical conditions of formation of corporative culture of future officers-borderguards are defined. The directions of further scientific investigations in the sphere of scientific training of future officers-borderguards are worked out in the article.

Key words: corporative culture, future officers-borderguards.